महाराष्ट्र शासन

आज़ादी का अमृत महोत्सव

जल बिरादरी
JAL BIRADARI

स्वातत्र्यांच्या अमृत मोहत्सव

“चला जाणुया नदीला” अभियान

नदीचे नाव:- उमा नदी

जिल्हा:- चंद्रपूर

नदी प्रहरी सदस्य :- श्री.राहुल गुळघाणे श्री.अजय काकडे.

चंद्रपूर जिल्ह्याविषयी माहिती..

चंद्रपूर जिल्हा हा महाराष्ट्र राज्यातील विदर्भ विभागात आहे.चंद्रपूरला आधी चांदा म्हणत असत. चंद्रपूर ही गोंड राज्याची राजधानी होती व नंतर 17 व्या शतकात नागपुरच्या भोसले मराठ्यांनी चंद्रपूर ताब्यात घेतले. इ.स.1981 ला चंद्रपूर जिल्ह्यातून नवा गडचिरोली जिल्हा वेगळा बनव लागेला. चंद्रपूर जिल्ह्याला काळ्या सोन्याची भूमी म्हणतात.कारण जिल्ह्यात अनेक कोळसा खाणी आहेत. चंद्रपूरात अनेक चुण्याच्या खाणी देखील आहेत.
तापमान किमान 7.1 ते कमाल 47.2 सें. च्या दरम्यान असते. पर्जन्यमान 1398 मि.मी. इतके आहे. जिल्ह्याचे हवामान उष्ण असून मुख्यत: तीन ऋतु आहेत. उन्हाळा- पावसाळा व हिवाळा. उन्हाळा मोठा व कडक असतो तर हिवाळा कमी कालावधीचा पण सौम्य असतो.

महत्वाचे उद्योग:- जिल्ह्यात बल्लारशहा कागद उद्योग, कोळसाखाणी, महाराष्ट्र राज्य औष्णिक विद्युत निर्मीती व सिमेंट (अल्ट्राटेक,अंबुजा,माणिकगड व ए.सी.सी.) हे महत्वाचे उद्योग आहेत. बाबा आमटेंचा आनंदवन आश्रम याच जिल्ह्यात आहे. ताडोबा व्याघ्र प्रकल्प हे या जिल्ह्याचे अजून एक वैशिष्ट्य आहे.

जिल्ह्यातील पर्यटण स्थळे:- घोडाझरी प्रकल्प, सात बहिणी तपोवन (नागभिड), अड्याळटेकडी (ब्रम्हपुरी), रामदेगी(चिमूर), असोलामेंढा तलाव(सावली), विंजासनलेणी, गवराळा गनपती (दोन्ही भद्रावती),व ताडोबा अंधारी व्याघ्र अभयारण्य व राष्ट्रीय उद्यान प्रकल्प.

*चंद्रपूर आणि आसपासच्या परिसरात उच्च दर्जाचा दगडी कोळसा मुबलक प्रमाणात आहे. म्हणून संपुर्ण भारतात चंद्रपूर Block Gold City(काळ्या सोन्याचे शहर) ह्या नावाने ऑळखले जाते.

*चंद्रपूर शहरालगत सिमेंटचे बरेच कारखाणे आहेत. उदा. Larsen and Toubro (L&T), माणिकगड सिमेंट,Ultra Tech येथे महाकाली अर्थात कालीमातेचे एक प्रसिध्द देऊळ आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्या विषयीची वैशिष्ट्यपुर्ण माहिती..

- लोकसंख्या - 20,71,101
- क्षेत्रफळ - 10,490 चौ.कि.मी
- एकूणगावे - 827
- तालुके -15
- साक्षरतेचे प्रमाण - 59.41%
- 1000 पुरुषामागे स्त्रियांचे प्रमाण - 946

*राष्ट्रीय महामार्ग क्र.9, राष्ट्रीय महामार्ग क्र. 10 व राष्ट्रीय महामार्ग क्र.11 या जिल्ह्यातून जातात.
जिल्ह्याच्या उत्तरेस नागपूर जिल्हा, भंडारा व वर्धा जिल्हा, पश्चिमेस यवतमाळ जिल्हा, पुर्वेस गडचिरोली जिल्हा, दक्षिणेस आदिलाबाद जिल्हा(आंध्रप्रदेश)आहे.

मुख्यपिके :-
तांदुळ(खरीप), कापुस, सोयाबीन, गहु, तूर, मुग, उदिड, मिरची ही उत्पादने या ठिकाणी मोठ्या प्रमाणात घेतले जाते.

गरम आणि मसालेदार रस्सा आणि करीयांचे पदार्थ चंद्रपूर मधील लोकांचे आवडते आहे. भरीत आणि भाकर, चकली, चिवडा, अळुवडी आणि कोधि मिरवडी हे काही चंद्रपूर मधील प्रसिध्द नाश्ताचे प्रकार आहेत.

येथे आदिवासी, गोंड आणि किर्तम नृत्याचे प्रकार प्रसिध्द आहे जे जगभर लोकप्रिय आहेत. चांगलेच प्रसिध्द आहे.

- चंद्रपूर मध्ये गणेश उत्सव, दसरा, दिवाळी आणि मकरसंक्रांती हे उत्सव मोठ्या प्रमाणात साजरे करतात.
- चंद्रपूर हे शहर नागपूर पासून 104, अमरावती पासून 252, मुंबई पासून 828, औरंगाबाद 514 आणि पुणे पासून 351 कि.मी. अंतरावर आहे.
- रेल्वे, बससेवा आणि खाजगी वाहनांनी चंद्रपूर चांगल्यातरेने जोडली गेली आहे.
- चंद्रपूर येथे ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्प आहे.
- .चंद्रपूर आयुध निर्माण आहे.
- बाबा आमटेंचा आनंदवन आश्रम याच जिल्ह्यात आहे.

उद्योग:- जिल्ह्यात चंद्रपूर, बल्लारशहा, भद्रावती, वरोरा व मुल या ठिकाणी औद्योगिक वसाहती आहेत. जिल्ह्यात महाऔष्णिक विद्युत केंद्र हे सद्यास्थितीत 2920 मेगावॅट स्थापित क्षमता असलेले विद्युत निर्मीती केंद्र आहे. महाराष्ट्राला नियमित आणि स्वस्थ दरात वीज पुरवठा करण्यात चंद्रपूर महाऔष्णिक विद्युत केंद्राचे मोठे योगदान आहे. भद्रावती येथे आयुध निर्माण प्रकल्प आहे.

अ.क्र.	**उद्योग/ व्यवसाय**	**ठिकाण**
1.	महाऔष्णिक विद्युत केंद्र	चंद्रपूर
2.	आयुध निर्माण प्रकल्प	भद्रावती
3.	वर्धा पॉवर प्लांट	वरोरा
4	सिमेंटप्लांट	गडचांदूर
5.	भातसंशोधनकेंद्र	सिंदेवाही
6.	पेपरमिल	बल्लारशहा

चंद्रपूर जिल्ह्यातील नद्या :-

इरई नदी हि जिल्ह्यातील प्रमुख नदी आहे. ही नदी वर्धा नदीला मिळते. चंद्रपूर हे जिल्ह्याचे मुख्य ठिकाण वर्धा नदीकाठी वसले आहे. याशिवाय अंधारी नदी,पैनगंगा नदी आहेत.

चंद्रपूर जिल्ह्यातील धरणे:-

चंद्रपूर जिल्ह्यात वर्धा नदी, इरई नदी, वैनगंगा नदी, अंधारी नदी, पैनगंगा नदी या बारमाही वाहणाऱ्या नद्या आहेत. या सर्व नद्या उत्तरेकडून दक्षिणेकडे वाहतात. या नद्यांवर इरई धरण, चारगाव धरण, अमलनाला धरण, जिवती धरण, मानोरा धरण व घोडाझरी धरण ही काही महत्वाची धरणे देखील आहेत.

जिल्ह्यातील धार्मिक स्थळे:- दीक्षाभूमी, चंद्रपूर दीक्षाभूमी हे चंद्रपूर शहरातील आणि नागपूरच्या दीक्षाभूमी खालोखाल भारतातील बौद्ध धर्मियांचे प्रमुख बौद्ध तिर्थस्थळ आहे. इथे डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी 16 ऑक्टोबर 1956 रोजी आपल्यातीनलाखांपेक्षा अधिक अनुयायांना नवयान बौद्धधम्मची दीक्षा दिली होती.

महाकाली मंदिर- सुमारे 16 व्या शतकात गोंड राज घराण्यातील आदिवासी राजा धंद्याराम साहयांनी हे प्राचीन मंदिर बांधले. इथे चैत्र पौर्णिमेला महाकालीची भरणारी यात्रा अतिशय प्रसिद्ध आहे.

भद्रावती जैन मंदिर- शिल्पकला आणि नक्षी कामासाठी हे मंदिर प्रसिद्ध आहे.

अंचलेश्वर मंदिर- गोंड किल्ल्यासमोर हे भगवान महादेवाचे मंदिर आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्यातील नद्या:-

उमा नदी ही जिल्ह्यातील प्रमुख नदी आहे. ही नदी जिल्ह्यातून साधारणत:१५० कि.मी. प्रवास करते. ही नदी चिमूर, सिंदेवाही, मुल पोंभुर्णा तालुक्यातून वायव्येकडून आग्नेयेकडे वाहते. पिटीचुआ हे उमा नदीचे उगमस्थान आहे. उमा नदीचे उप नदी बोकडदोह नदी व गोदरी नदी ही उमा नदीच्या उपनद्या आहेत. उमा व गोंदोंडा नद्यांचा संगम वडसी गावाजवळ होतो. चंद्रपूर जिल्ह्यातील उमा नदीचा समावेश महाराष्ट्र शासनाच्या “चला जाणुया नदीला” या अभियानात आहे.

चला जाणुया नदीला या अभियानाविषयी थोडक्यात माहिती..

आपल्या देशाला स्वातंत्र्य मिळून 75 वर्ष पूर्ण झाल्याने संपूर्ण देशभरामध्ये “स्वतंत्र्याच्या अमृत महोत्सव” हा उत्सव वेगवेगळे उपक्रम साजरे करून मोठ्या आनंदाने आणि उत्साहाने साजरा केला जात होता. या काळात तात्कालीन व नव सांस्कृतिक कार्य मंत्री मा.श्री. सुधीर मुनगंटीवार आणि जागतिक जलतज्ञ जलपुरुष डॉ. राजेंद्रसिंहजी यांची भेट झाली. चर्चा करत असताना जल पुरुष डॉ. राजेंद्रसिंहजी यांनी एक मुद्दा मांडला तो म्हणजे, आपण संपूर्ण देशभरात त्याच प्रमाणे आपल्या महाराष्ट्रात ही स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा करीत आहोत. 1947 सली जेंव्हा देशाला स्वातंत्र्य मिळाले तेव्हा मात्र आपल्या नद्या अमृतवाहिनी होत्या. त्याशुध्द, अविरल आणि निर्मळ वाहत होत्या. म्हणजेच आपल्या नद्यांमधून अमृतवाहत होते. आता आपल्या नद्या अमृत वाहिनी राहिल्या आहेत का? का त्या विषवाहिनी झाल्याआहेत. आपल्या नद्यांमध्ये जर अमृत वाहत नसेल तर आपण अमृत महोत्सवीवर्ष कसे साजरे करू शकतो. डॉ. राजेंद्रसिंहजी पुढे बोलताना म्हणाले आपल्या देशातील 99% नद्यांचा उगम हा वन जमिनीतून होतो. त्यामुळे वन विभागाने पुढाकार घेऊन नद्यांची सद्यपरिस्थिती जाणून घेण्यासाठी अभ्यास दौरा करून नदिला शुध्द,अविरल आणी निर्मळ(अमृतवाहिनी) म्हणजेच महाराष्ट्राला पुर आणि दुष्काळमुक्त बनवण्यासाठी काय करणे गरजेचे आहे या संदर्भातकृत आराखडा तयार करण्याच्या दृष्टहीने नद्यांची यात्रा करणे अत्यंत गरजेचे आहे.

या नदी यात्रेला(अभ्यास दौऱ्याला) "चला जाणुया नदीला" असे नाव देण्यात आले. महाराष्ट्र शासनाने 30 सप्टेंबर 2022 रोजी 'शासन निर्णय' निर्गमित केला या शासन निर्णयाद्वारे मा. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली तर प्रधान सचिव वने यांच्या कार्याध्यक्षतेखाली 'चला जाणुया नदीला' या अभियानाची एक राज्यस्तरीय समितीची गठित केली. या समितीत मध्ये शासनाचे वेगवेगळ्या विभागाचे प्रधान सचिव आणि जलबिरादरीच्या व्यक्तींची अशासकीय सदस्य म्हणून आशा एकूण 30 सदस्यांची निवड करण्यात आली.

1. महाराष्ट्राला वारंवार भेडसावणाऱ्या पूर आणि दुष्काळ या समस्यापासून मुक्तीसाठी नदी संवाद अभियानाचे आयोजन करणे.

2. अभियानांतर्गत जनसामान्यांना नदी साक्षर करण्याबाबत उपाययोजना आखणे व अंमलबजावणीसाठी यंत्रणा निश्चित करणे.

3. नदीला अमृतवाहिनी बनवण्यासाठी मसुदा तयार करणे.

4. नदीचे स्वास्थ्य आणि मानवी आरोग्य याबाबत प्रचार व प्रसार रूपरेषा आखणे.

5. नदीचा तट, प्रवाह, जैवविविधतेबाबत प्रत्येक जिल्ह्यात प्रचार व प्रसार या बाबत नियोजन करणे.

6. नदीच्या पाणलोट क्षेत्राचा अभ्यास करून त्यावर संबंधितांना कार्यवाही अहवाल सादर करणे.

7. पावसाचे पाणी योग्य जागी अडवून भूजलस्तर उंचावणे, जनजागृती करण्याबाबत आकृतीबंध तयार करणे.

8. अतिक्रमण, शोषण आणि प्रदूषण या तीन प्रमुख कारणांचा अभ्यास आणि त्याचा नदी आणि मानवी जीवनावर होणारा परिणाम अभ्यासणे व त्याचा प्रचार व प्रसार करणेबाबत आखणी करणे.

9. महाराष्ट्रातील सुमारे 75 नदीखोऱ्यातून नदी संवाद यात्रा आयोजित करण्याबाबत आराखडा तयार करून अंमलबजावणी करणे.

10. शासन, समाज आणि नदीवर काम करणाऱ्या संस्थे मध्ये सुसुत्रता आणण्यासाठी प्रयत्न करणे.

11.स्थानिक स्वराज्य संस्था(ग्रामपंचायत, नगरपंचायत, नगरपालिका आणि महानगरपालिका) यांचे जलव्यवस्थापन अभ्यासणे, त्यातील उणीवा आणि उत्कृष्ट उदाहरणे अभ्यासणे, त्याचे निराकरण करण्यास लोकसंवाद घडविणे.

12. नदी, समाज आणि शासन यांच्यात सुसंवाद प्रस्थापित करणे.

आशा एकूण 12 गोष्टींचे ध्येय आणि उद्दिष्ट डोळ्यासमोर ठेवून “चला जाणुया नदीला” या राज्यस्तरीय समितीची स्थापना करण्यात आली. या अनुषंगाने 02 ऑक्टोंबर 2022 रोजी महात्मा गांधी यांच्या जयंती दिनी वर्धा जिल्ह्यातील महात्मा गांधी यांच्या सेवाग्राम आश्रमातून महाराष्ट्राचे तात्कालीन उपमुख्यमंत्री मा.श्री.देवेंद्रजी फडणवीस, तात्कालीन वने व सांस्कृतिक कार्य मंत्री मा.श्री.सुधीर(भाऊ) मुनगंटीवार आणि जलपुरुष डॉ. राजेंद्रसिंहजी यांच्या प्रमुख उपस्थितीमध्ये “चला जाणुया नदीला” या अभियानाची सुरुवात करण्यात आली. या अभियाना अंतर्गत गेल्या 2 ते 3 दशकांपासून नदीवर स्वयंप्रेरणेने काम करणाऱ्या नदी प्रहरी यांची तीन दिवसीय कार्यशाळा जल पुरुष डॉ. राजेंद्रसिंहजी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत घेण्यात आली.

चला जाणूया नदीला या अभियानाच्या अंतर्गत महाराष्ट्रातील 75 नद्या निवडून त्यावर यात्रा करून महाराष्ट्राला पुर व दुष्काळ मुक्त कण्याच्या उद्देशाने नद्या अमृत वाहिनी(शुध्द,अविरल आणि निर्मळ) बनवण्यासाठी त्यांचा “सद्यपरिस्थिती अहवाल” आणि “कृती आराखडा” करण्याचे निश्चित करण्यात आले. परंतु महाराष्ट्रातील गोदावरी खोरे, कृष्णा खोरे, तापी खोरे, नर्मदा खोरे आणि पश्चिम वाहिनी वाहणाऱ्या नद्या आशा 5 प्रमुख नदीखोऱ्यातुन एकूण 108 नद्यांची निवड "चला जाणूया नदीला" अभियानात करुन या 108 नदीची यात्रा सुरू झाली.

या 108 नद्यांची सुची आणि वरील ठरल्याप्रमाणे 12 उद्दिष्टे डोळ्यासमोर ठेवून प्रत्यक्ष कार्यकरण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने 14 ऑक्टोंबर 2022 रोजी एक शासन निर्णय निर्गमित करून एक जिल्हास्तरावर "चला जाणुया नदीला" या अभियानाची जिल्हास्तरीय समिती गठीत केली. जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदयांच्यासह अध्यक्षतेखाली शासनाचे वेगवेगळे 27 विभाग व प्रत्येक नदीवर 2 अशासकीय सदस्य अशी या समितीची रचना करण्यात आली. या समिती अंतर्गत वरील 12 कार्य उद्दिष्ट डोळ्यासमोर ठेवून प्रत्यक्ष नदी यात्रा करण्याचे निश्चित करण्यात आले. या अभियानाला बळकट करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने 30 सप्टेंबर 2022, 14 ऑक्टोंबर 2022, 29 नोव्हेंबर 2022 आणि 20 जानेवारी 2023 आसे एकुण 4 शासन निर्णय निर्गमित केले आहेत. वरील 108 नद्यांमध्ये वैनगंगा खोऱ्यातील प्रामुख्याने चंद्रपूर जिल्ह्यातील उमा नदीचा समावेश या" चला जाणुया नदीला" अभियानात करण्यात आलेला आहे.

चिमूर तालुक्यातील उमा नदी बाबत थोडक्यात माहीती

उमा नदीचा उगम चिमूर तालुक्यातील पिटीचुआ गावापासून झाला आहे. चिमूर तालुक्यात ३२ कि.मी. अंतर नदी प्रवास करते. या चिमूर तालुक्यातील नदीकाठावर एकुण १५ गावे आहेत. यामध्ये पिटीचुआ. शेडेगाव. सोनेगाव बेगडे. चिमूर शहर ,कवडशी रोडी, काग.सरडपार, म्हसली, उसेगाव, वाघेडा, गोंदेडा, वडसी व खातोडा या गावांचा समावेश आहे. चिमूर नगरपरिषदेतर्गत एकूण ६ गावे आहेत. चिमूर तालुका पाणीटंचाई व पुरग्रस्त समजला जातो. उमा नदी पात्रात चिमूर तालुक्यात एकुण ०७ कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झालेले आहे. परंतु त्यामधे चिमूर शहरातील जलशुध्दीकरण यंत्राजवळील बंधारा चिमूर नगरपरिषदेने बांधकाम केल्याचे निर्दशनात आले. उमा नदीचे उगमस्थान चिमूर तालुका असल्यामुळे नाल्यासारखी नदी पाहायला मिळते. तसेच नदीपात्रात मोठ्या प्रमाणात गवती साम्राज्य दिसून येते. उमा नदी व भिसी नाल्याचा संगम सरडपार गावाजवळ झालेला आहे. भिसी नाला ३२ कि.मी. प्रवास करत असून यावर एकूण १९ गावे आहेत. तसेच या नाल्यावर १३ कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते. उमा नदीकाठावर गावे लागून असल्यामुळे गावातील सांडपाणी थेट नदी पात्रात सोडले जाते. त्यामुळे नदी प्रदुषित होत आहे. उमा नदीच्या उगमापासून ते सरडपार संगमापर्यत खोलीकरणे करणे अत्यंत आवश्यक आहे.

सिंदेवाही तालुक्यातील उमा नदी बाबत थोडक्यात माहीती

उमा नदी ही सिंदेवाही तालुक्यातून ३६ कि.मी.अंतर प्रवास करते. या नदीकाठावर एकुण ९ गावे आहेत. त्यामध्ये शिवणी, गडबोरी, जामसाळा, मोहाळी, कळमगाव, विरव्हा, सरडपार व पेटगाव या गावांचा समावेश आहे. या नदीपात्रात उमा नदीची उपनदी म्हणजे बोकडदोह नदीचा संगम हा सिंदेवाही तालुक्यातील कळमगाव गावाजवळ झाला आहे. या बोकडदोह नदीवर एकूण १८ गावे असून ०५ कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाले आहे. तसेच जामसाळा पासून नाला उमा नदीला मिळत आहे. या नाल्यावर २ गावे असून २ बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते.

“उमा नदी अहवाल”

उमा नदीचा परिचय:-

⁎ उमा नदी ही वैनगंगा नदीची सर्वात महत्वाची उपनदी आहे.

⁎ उमा नदीचा उगम चिमूर जिल्ह्यातील चिमूर, तालुक्याच्या पिटीचुआ गावाजवळ होतो.

⁎ या नदीची लांबी १५० कि.मी.असून, चंद्रपूर जिल्ह्यातून चिमूर, सिंदेवाही, मुल व पोंभुर्णा तालुक्यातून वाहते.

⁎ महाराष्टात उमा नदीचे चिमूर, सिंदेवाही, मुल व पोंभुर्णा या चार तालुक्यात आहे. या पाच तालुक्यातील ३६ गांवे उमा नदीखोऱ्यात आहेत.

⁎ उमा नदीच्या प्रमुख २ उपनद्या बोकडडोह नदी,गोदरी नदी.

उमा नदीचा इतिहास-

उमा नदीचा उगम चिमूर तालुक्यतील पिटीचुआ गावाजवळ झालेला आहे. हि नदी चिमूर, सिंदेवाही, मुल व पोंभुर्णा या चार तालुक्यातून साधारनत: 150 कि.मी.अंतरावर वाहत आहे. चिमूर तालुका उमा नदीचा उगमस्थान असल्यामुळे नदीचे पात्र पिटीचुआ ते सरडपार गावापर्यत लहान स्वरुपाचे आहे. उमा नदीच्या पात्रात पाणी अडविण्यासाठी विविध ठिकाणी कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते.परंतु या बंधा-याचे नियोजन नसल्याकारणाने नदीकाठावरील गावांना मुख्यता चिमूर तालुक्यातील गावांना पुराचा सामना करावा लागतो. यामध्ये काग, उसेगाव, सोनेगाव बेगडे, शेडेगाव, या गावांचा समावेश आहे.

नदी काठाची गावे :-

पिटीचुआ, मुरपारतुकूम, शेडेगाव, सोनेगाव बेगडे, सोनेगाव सिरस, चिमूर, काग, सरडपार, म्हसली, उसेगाव, वाघेडा, वडसी, गोंदेडा, खातोडा, सरांडी, पिपर्डा, पळसगाव, शिवणी, गडबोरी, वासेरा, जुना जामसाळा, मोहाळी, कळमगाव गन्ना, कळमगाव तुकूम, इटोली, विरव्हा, सरडपार, पेटगाव, रत्नापूर, भादुर्णी, उश्राळा,कोसंबी माल, कोसंबी चक, मोरवाही, मुल, ताडाळा, चिचाळा, भेजगाव, नलेश्वर

नदी खोऱ्यातील गावे:-(चिमूर तालुक)

पिटीचुआ, शेडेगाव, सोनेगावबेगडे, सोनेगावसिरस, चिचलामाणुसमारी,कवडशी, केसलापूर, भिलगाव, बाम्हणी, काग,सरडपार,म्हसली, नेरी,मोरवाडा, उसेगाव, खांबाडा, भिसी, चिखलगाव, कन्हाळगाव, जाबगाव, येरखेडा, मिनझरी, पेठ, पिपळनेर, खरकाडा, गडपिपरी, कळमगाव, गौरखेडा, मालेवाडा, उमरी, कारगट्टा, चिखलपार, सावरगाव, खुटाळा, नवेगावबाम्हणी, नवेगाव, सिरजपूर, परडी, मंगळगाव, मेटेपार, कोटगाव, बोर्डा, सिवनपायली, सिखुर, सिवरा, कवडशी, पिपळगाव, गोरवट, मोटेगाव, केवाडपेठ, हरमी, महादवाडी, गोंदेडा, खातोडा, वडसी, वाघेडा, पळसगाव, पिपर्डा, डोंगरगाव, लोहाराचक, जातेपूरचक, डोमा, खापरी, नवतळा, बोथली

नदी खोऱ्यातील गावे :-(सिंदेवाही तालुका)

शिवणी, नाचनभट्टी, उमरवाही, वासेरा, जामसाळा, मिनघरी, देवाडा, रामाळा, टेकरी, वानेरी, वाकल, कळमगाव गन्ना, कळमगाव तुकूम, मोहाळी, इटोली, विरव्हा, सरडपार, पेटगाव, देलनवाडी, चिखल मिनघरी, किन्ही, मुरमाडी,

नदी खोऱ्यातील गावे :-(मुल तालुका)

शिवापूर, रत्नापूर, डोंगरगाव, भादुर्णी, उसराळा, मारोडा, कोसंबी, मोरवाही, मुल, ताडाळा, चिचाळा, हल्दी, हेटी, भेजगाव, येजगाव, दहेगाव, मानकापूर, नलेश्वर, पांढरसडा, चारगाव, सादागडहेटी, बोथली, चिमढा, चितेगाव, आकापूर

नकाशे:- तालुका चिमूर,सिंदेवाही,मुल

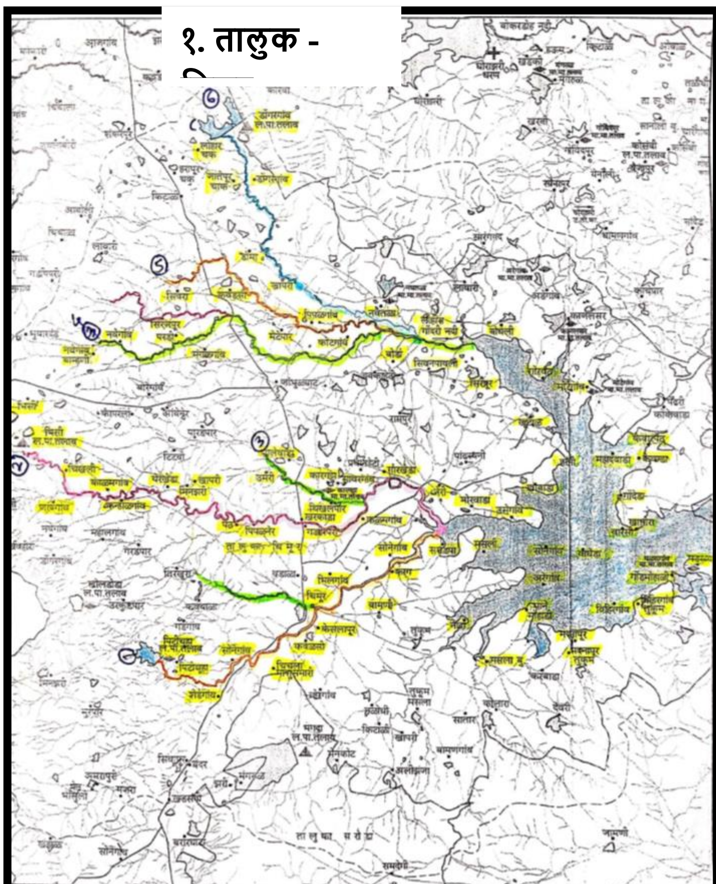

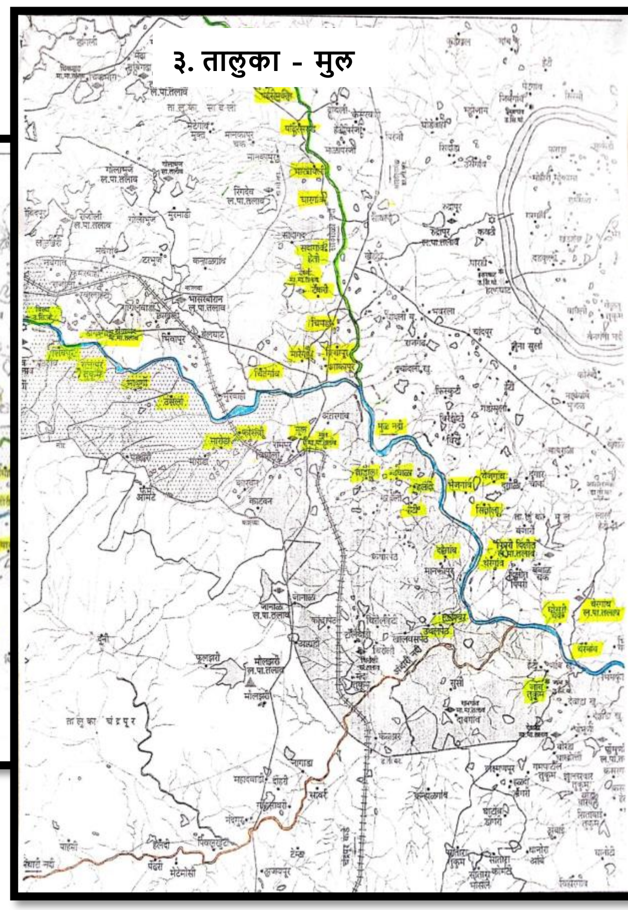

चंद्रपूर जिल्हा नकाशा

२. तालुका - सिंदेवाही

उमा नदी खोरे नकाशा:-

Scanned with CamScanner

३.चंद्रपूर जिल्हा भौगोलिक माहिती व नकाशा:-

चंद्रपूर जिल्ह्याचे एकून क्षेत्रफळ सुमारे 11,443 चौरस किलोमीटर आहे.चंद्रपूर जिल्ह्यात एकूण 15 तालुक्यांचा समावेश होतो.यामध्ये चंद्रपूर, मुल, सावली, भद्रावती, वरोरा, चिमुर, ब्रम्हपुरी, नागभीड, सिंदेवाही, गोंडपिंपरी, पोंभुरणा, राजुरा, कोरपना, बल्लारशहा आणि जिवती या तालुक्यांचा समावेश होतो. येथील लोकसंख्या सुमारे 21 लाख 94 हजार 262 इतकी आहे.

(चिमूर,सिंदेवाही,मुल)

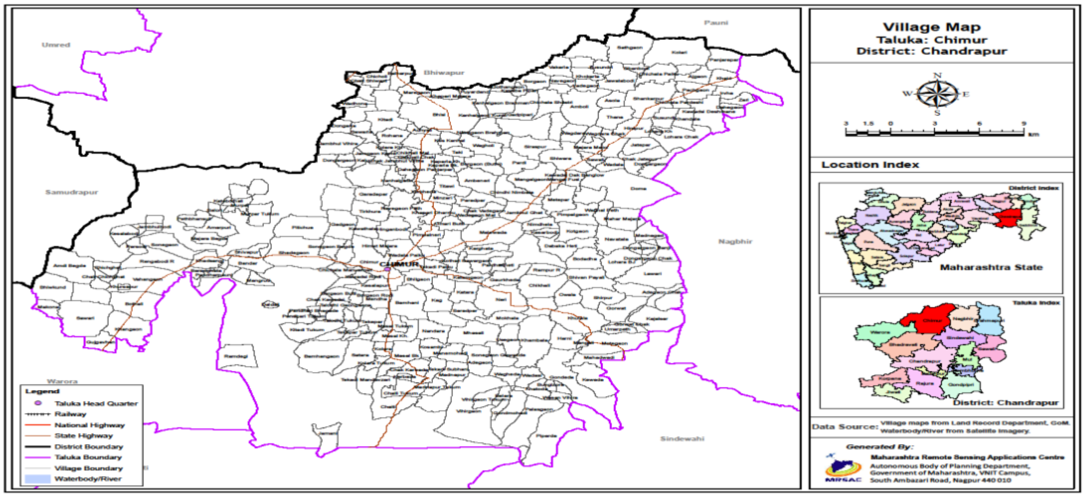
Village Map
Taluka: Chimur
District: Chandrapur
Location Index
Maharashtra State
District: Chandrapur
Legend
Taluka Head Quarter
Railway
National Highway
State Highway
District Boundary
Taluka Boundary
Village Boundary
Waterbody/River
Generated By:
Maharashtra Remote Sensing Applications Centre
Umred
Samudrapur
Warora
Nagbhir
Sindewahi
Pauni
Bhiwapur
CHIMUR

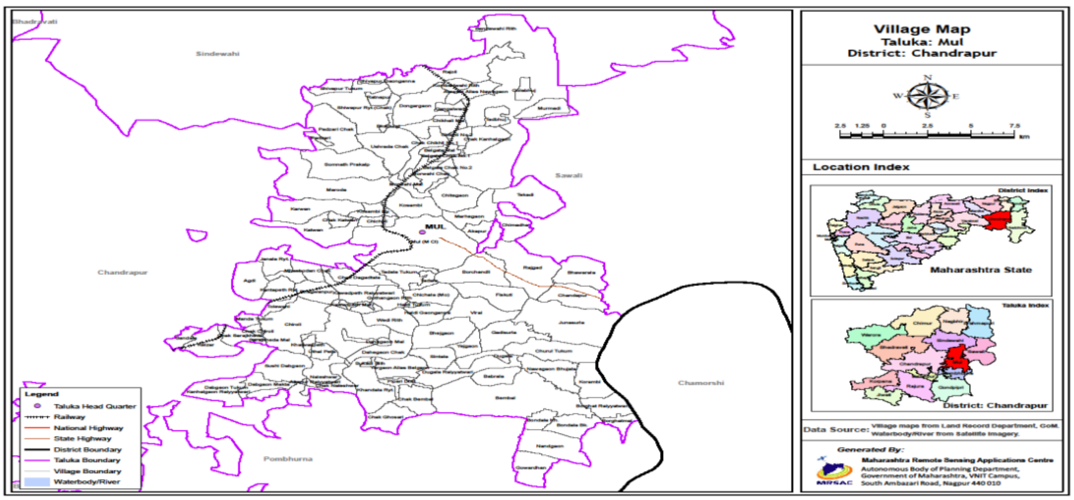
Village Map
Taluka: Mul
District: Chandrapur
Location Index
Maharashtra State
District: Chandrapur
Legend
Taluka Head Quarter
Railway
National Highway
State Highway
District Boundary
Taluka Boundary
Village Boundary
Waterbody/River
Generated By:
Maharashtra Remote Sensing Applications Centre
Sindewahi
Sawali
Chandrapur
Chamorshi
Pombhurna
MUL

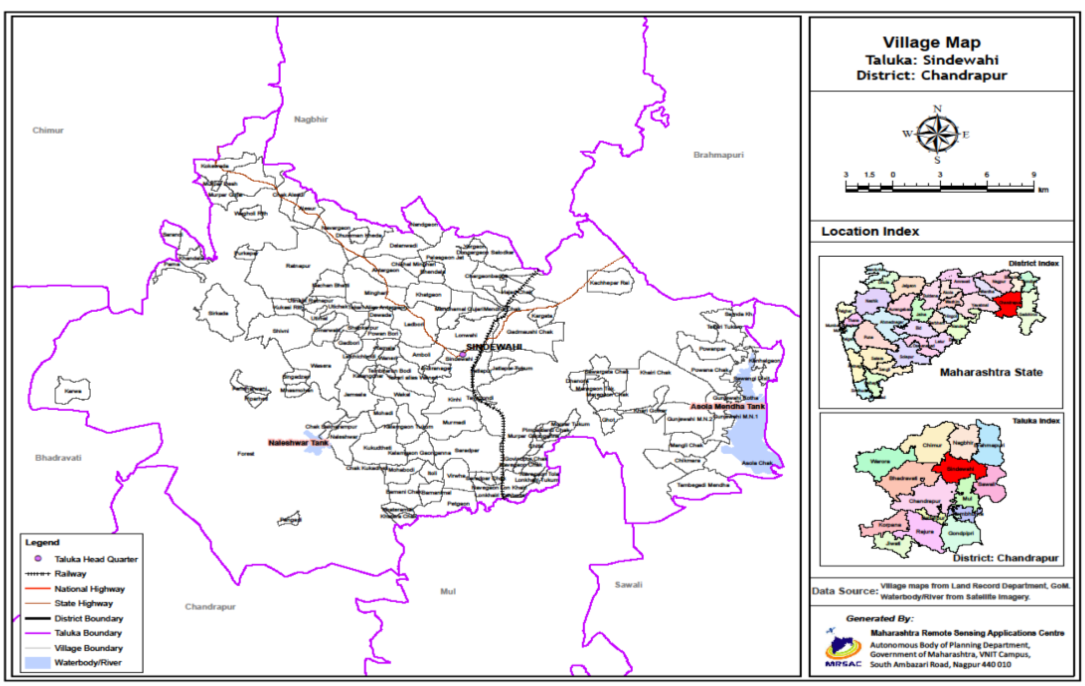
Village Map
Taluka: Sindewahi
District: Chandrapur
Location Index
Maharashtra State
District: Chandrapur
Legend
Taluka Head Quarter
Railway
National Highway
State Highway
District Boundary
Taluka Boundary
Village Boundary
Waterbody/River
Generated By:
Maharashtra Remote Sensing Applications Centre
Chimur
Nagbhir
Brahmapuri
Bhadravati
Chandrapur
Mul
Sawali
SINDEWAHI
Asola Mendha Tank
Naleshwar Tank

उमा नदीचे टोपोशीट:-

नदी खोर्यातील पिक पध्दती:-

उमा नदीचे खोरे हे चिमूर, सिंदेवाही व मुल या तिन तालुक्यानी बनलेले असून या नदीखोऱ्यामध्ये पीकपद्धती मध्ये वेगवेगळेपणा दिसून येतो. यामध्ये प्रामुख्याने चिमूर तालुक्यात धान व कापुस मोठ्या प्रमाणात आढळून येतो. तर सिंदेवाही आणि मुल तालुक्यात धान पिक घेतले जाते. तसेच प्रामुख्याने पावसाच्या पाण्यावर आधारित किंवा पावसाळा संपल्यानंतर एखादा दुसरे पाणी देता येईल अशा स्वरूपाची पिके या तीनही तालुक्यांमध्ये घेतली जातात.

एकंदरीत उमा नदीखोऱ्यातील पीकपद्धतीचा विचार केला असता यामध्ये सर्व प्रकारच्या भाजीपाल्याचे उत्पादन ज्यामध्ये मिरची, टोमॅटो, वांगी, काकडी, दोडका, कारले, डांगर भोपळा, या **फळभाज्या** तसेच मेथी, कोथिंबीर, पालक, यांसारख्या **पालेभाज्या** मोठ्या प्रमाणात घेतल्या जातात.

आपण जर या उमा नदी खोऱ्यातील **फळपिकाचे** क्षेत्र पाहिले असता यामध्ये आंबा, बोर, पेरु, सिताफळ या दोन पिकावर मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांनी शेताच्याकडेला लागवड केल्याचे दिसून येते. एकंदरीत उमा नदीखोऱ्याच्या पीकपद्धतीचा आभ्यास केला आसत या खोऱ्यात **धानपिक फळ भाज्या, पालेभाज्या, फळपिके, चारापिके** तसेच **उस, कापूस** यासारखी वार्षिक पिके शेतकरी घेत आसल्याचे निदर्शनास आले.

१. सांडपाणी व घनकचरा बाबत माहीती

अ. क्र.	उमा नदी पाणलोट क्षेत्रातील सांडपाणी बाबत गावे	उपाययोजना	फोटो
१.	शेडेगाव ता.चिमूर जि.चंद्रपूर	उमा नदी काठालगत असलेले शेडेगाव गाव आहे. या गावातील सांडपाणी व घनकचरा नालीद्वारे नदी पात्रात सोडले जाते. तसेच गावाची स्मशानभुमी पण नदी काठावर असून गाळणे व जाळणे नदीपात्रातच केले जाते. त्यामुळे नदीकाठावरील गावे नदीला प्रदुषित करीत असल्याचे दिसून येत आहे.	

२.	सोनेगाव बेगडे ता. चिमूर जि.चंद्रपूर	उमा नदी काठालगत असलेले सोनेगाव बेगडे गाव आहे. या गावातील सांडपाणी व घनकचरा नालीद्वारे नदी पात्रात सोडले जाते. तसेच मोठ्या प्रमाणात नदीत गाळ व त्यामुळे नदीकाठावरील गावे नदीला प्रदुषित करीत असल्याचे दिसून येत आहे.	
३.	चिमूर शहर	मासळ रोडवरील उमा नदीच्या पात्रात चिमूर नगरपरिषदेचा संपुर्ण घनकचरा उदा-प्लॉस्टी, मार्केटमधील कचरा, घरगूती व सार्वजनिक टाकाऊ कचरा हा उमा नदीच्या पात्रातच टाकला जातो .त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात चिमूर शरापासून प्रदुषित होत आहे .	
४.	सातनाला ता.चिमूर, जि.चंद्रपूर	चिमूर शरातून वाहत येणारा सातनाला हा चिमूर शहराचा संपुर्ण सांडपाणी आणत आहे. शेवटी सातनाला हा उमा नदीला मिळत आहे. त्यामुळे चिमूर शहराची संपुर्ण सांडपाणी उमा नदीत जाऊन मोठ्या प्रमाणात प्रदुषित होत आहे.	
५.	चिमूर येथिल स्मशानभुमी	चिमुर नगरपरिषदेची स्मशानभूमी उमा नदीच्या तिरावर आहे. माणसे जाळणे - गाळणे नदी पात्रातच केले जाते .त्यामुळे राख व उरलेली खोड नदी पात्रातच असतात. नतर खोडी समोर बंधा-याला अडकत असतात .आणि पाण्यचा प्रवाह कमी होऊन पुर येण्यास कारणीभूत ठरत आहेत .	

६	काग ता. चिमूर, जि. चंद्रपूर	काग गाव उमा नदीकाठावर वसलेले आहे. नदीत गावातील घनकचरा व सांडपाणी सोडत असल्यामुळे नदी प्रदुषित होत आहे. या पात्रात विविध ठिकाणी गवती साम्राज्य दिसून येते . तसेच डोहाच्या ठिकाणाहून मोटारपंपाणे .पाणी उपसा करतांना परिस्थीती दिसून येते या काग गावाजवळील नदीच्यापात्रात स्वच्छता करणे गरजेचे आहे .	
६.	उसेगाव ता. चिमूर, जि. चंद्रपूर	उमा नदी ही उसेगाव गावाला लागून वाहत आहे. उसेगाव गावातील सांडपाणी व घनकचरा उमा नदीच्या पात्रात टाकला जातो. तसेच गावची स्मशानभूमी नदी पात्रातच आहे. तसेच उमा नदी जवळ असल्यामुळे गावतील नागरीक शौचास देखील नदी पात्रात जात असतात. त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात नदी प्रदुषित होत आहे.	
८.	वडसी ता. चिमूर , जि. चंद्रपूर	वडसी गावाची स्मशानभूमी उमा नदीच्या तिरावर आहे. माणसे जाळणे -गाळणे नदी पात्रातच केले जाते .त्यामुळे राख व उरलेली खोड नदी पात्रातच असतात. नंतर खोडी समोर बंधा-याला अडकत असतात . आणि पाण्यचा प्रवाह कमी होऊन पुर येण्यास कारणीभूत ठरत आहेत.	
९.	शिवनी ता. सिंदेवाही, जि. चंद्रपूर	सिंदेवाही तालुक्यातील शिवणी गावाजवळून वाहत आहे .शिवणी गावाच संपुर्ण सांडपाणी नालीद्वारे नदीला जात आहे . नदीच्या पात्रात विविध गावच्या पाण्याच्या टाकीचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते .	

१०.	पेटगाव ता.सिंदेवाही जि.चंद्रपूर	उमा नदी ही पेटगाव गावापासून वाहत आहे. पेटगाव नदीच्या किनारी मंदिर असल्यामुळे येथे जेवणासाठी भाविकभक्त येत असतात. व्यर्थ गेलेला अन्न व प्लॉस्टीक, पत्रावळ नदी पात्रात टाकल्या जाते. त्यामुळे नदी प्रदुषित होत आहे.तसेच राजोली गावाची स्मशानभूमी उमा नदी किनारी आहे.	
११.	भादुर्णी ता. मुल, जि. चंद्रपूर	उमा नदी ही भादुर्णी गावाला लागून वाहत गेलेली नदी आहे. या पात्रातील नदीची रुंदी व खोली मोठ्या प्रमाणात असली भादुर्णी गावाला पुराचा सामना करावा लागते. गावाची स्मशानभुमी नदीपात्रात आहे. गावातील अत्यसंस्कार नदीपात्रात केले जाते. त्यामुळे राख व इतर कचरा नदी पात्रात राहत असल्यामुळे नदी प्रदुषित होत आहे.	

उमा नदी वरील बंधाऱ्यांची माहीती. :-

अ. क्र.	बंधा-याचे नाव	Lottitude	Longitude	कामाचे नाव बंधारे विषेश दुरुस्ती व -: व्यवस्थापन करणे		अपेक्षीत फायदे
				बंधायाची विशेष दुरुस्ती-	व्यवस्थापन	
१.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा शेडेगाव ता. चिमूर , जि. चंद्रपूर	20.516031	79.320147	१ याला पाट्या-बंधा . २ याच्या दोन्ही-बंधा . बाजुला ५०० मीटर पर्यत खोलीकरण ३ याची गर्जेनुसार-बंधा . दुरुस्ती	बंधाऱ्याच्या पाट्या वेळेवर काढणे व टकणे, देखभाल दुरुस्तीचे व्यवस्थापन करण्यासाठी पाणी वापर संस्था स्थापन करुन सक्षमीकरण करणे,	१. सिंचन क्षेत्रात वाढ, २. भुजल पातळीत वाढ होण्यास मदत ३. पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सुटेल (मनुष्य, पाळीव व वन्य प्राणी, पक्षी) ४. जैवविविधता समतोल राखण्यासाठी उपयुक्त ठरेल. ५. शेतकरी वर्गांना एकत्र येऊन शासणाच्या विविध सामुहीक योजनांचा लाभ मिळेल.
२.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सोनेगाव बेगडे ता. चिमूर, जि. चंद्रपूर	20.508193	79.337073			
३.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा चिमुर जि. चंद्रपूर	20.495453	79.358473			
४.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा स्मशानभुमीजवळ, चिमूर जि. चंद्रपूर	20.483917	79.377399			
५ .	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा काग ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.464847	79.414277			
६.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा काग ता. चिमुर जि. चंद्रपूर					
७.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सरडपार ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.457713	79.431739			
८.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा गोंदेडा ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.40563	79.472337			
९.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा बोथली ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.4741	79.516219			
१०.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा नवतळा ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.522202	79.501463			
११.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा पिपळगाव ता. चिमुर जि. चंद्रपूर	20.546157	79.486157			
१२.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा शिवणी ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर					
१३.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सरडपार ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर	20.221788	79.657912			
14.	कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा पेटगाव ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर	20.191501	79.665144			

उमा नदीवरील उप नदी व उपनाल्याबाबत माहीती

नाला	उमा नदीचे उप नाले व उप नदी नावे	उमा नदीचे उप नाले व उप नदींचे स्थान		उमा नदीच्या उप नाले व उप नदींची		उमा नदीचे उप नाले व उप नदींवरील बंधारे
		उगम स्थान	संगम स्थान	एकुण लांबी (.मी.कि)	काठावरील एकुण गांवे	एकुण साखळी बंधाऱ्यांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
	१सात नाला.	तिरखुरा गावांपासून ता. चिमुर	चिमुर शहरा जवळ ता. चिमुर	१८ कि.मी.	०२ गावे	०१ कोल्हापुरी पध्दतींचा बंधारा
	२भिसी नाला.	भिसी ल तलावा.पा. चिमुर .पासून ता	सरडपार गावा जवळ ताचिमुर .	३२ किमी.	१९ गावे	१२ कोल्हापुरी पध्दतींचा बंधारे
भिसी नाल्याला जोडणारे उप नाल्यांचे नाव	१उमरी उप नाला .	मालेवाडा गावापासुन ता . चिमुर	कळमगावा जवळ ताचिमुर .	१२ किमी.	०३ गावे	
	२नवेगाव उप नाला .	नवेगाव बाम्हणी गावापासून ता . चिमुर	नवतळा गावा जवळ ताचिमुर .	१५ किमी.	०६ गावे	
	गोंदरी उप नदी	डोंगरगाव ल तलाव पासून.पा. चिमुर .ता	वडसी गावा जवळ ताचिमुर .	२२ किमी.	१८ गावे	०७ कोल्हापुरी पध्दतींचा बंधारे
गोंदरी नदीला जोडणारे उप नाल्यांचे नाव	मेटेपार उप नाला .	शिवरा गावा पासून ताचिमुर .	नवतळा गावा जवळ ताचिमुर .	१६ किमी.	०५ गावे	
	जामसाळा उप नाला .	नलेश्वर मध्यम प्रकल्प वेस्ट वेअर तासिंदेवाही .	वाकल गावाजवळ तासिंदेवाही .	१३ किमी	०२ गावे	०३ सिमेंट नाला बांध
	२ बोकडडोह उप . नदी	घोडाझरी मध्यम प्रकल्पाच्या वेस्ट वेअर पासुन ता . नागभिड	कळमगाव गावाजवळ ता . सिंदेवाही	४१ किमी.	१८ गावे	०५ कोल्हापुरी पध्दतीचे बंधारे
	३पाथरी उप नदी .	आसोलामेंढा मोठा प्रकल्पाच्या वेस्ट वेअर पासून ता . .सावली	आकापुर गावा जवळ तामुल .	३१ किमी.	१० गावे	०६ कोल्हापुरी पध्दतीचे बंधारे

उमा नादिंचे खोलीकरण करणाऱ्या ठिकाणा बाबत माहीती

अ. क्र.	उमा नदी पाणलोट क्षेत्रातील बंधाऱ्यांची माहिती	उपाययोजना	फोटो
१.	उमा नदीत पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा शेडेगाव ता. चिमूर जि. चंद्रपूर	उमा नदीच्या उगमस्थान म्हणजे पिटीचुआ /मुरपार तुकूम ता . चिमूर या गावापासून झाला आहे .पिटीचुआ या गावापासून ३ ते ५ कि.मी .अंतरावर शेडेगाव गाव असून कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा आहे .आहे .नदीचे पात्र साधारणता ६० फुट आहे.या गावाजवळ रेतीची मोठ्या प्रमाणात तस्करी केली जाते . तसेच बंधा-यावर पाट्या टाकणे -काढणे यावर नियोजन नाही त्यामुळे व्यवस्थापणासाठी पाणी वापर संस्था बनविणे, आणि या पात्रात गवती साम्राज्य असल्यामुळे १ ते २ कि.मी . खोलीकरण करणे गरजेचे आहे .	
२.	उमा नदीत पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सोनेगाव बेगडे ता. चिमूर जि. चंद्रपूर	शेडेगाव पासून ३ कि.मी अंतरावर सोनेगाव बेगडे गाव आहे. या गावाला लागूनच नदी व कोल्हापुरी पध्दतीचा फार जुना बंधारा आहे. त्यामुळे नदी पात्रात मोठ्या प्रमाणात गाळ साचलेली असून गवती साम्राज्य राज्य करीत आहे. आणि गावाला पुराचा सामना करावा लागत आहे.या नदीच्या पात्रातील १ कि.मी अंतर गाळ व गवती साम्राज्य साफसफाई करणे, तसेच बंधा-याच्या खालच्या पात्रापासून जवळपास ३ कि.मी. अंतर खोलीकरण करणे अत्यंत गरजेचे आहे.	

३.	उमा नदीत पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा चिमूर शहराच्या जलशुध्दीकरण यंत्राजवळ ता. चिमूर जि.चंद्रपूर	सोनेगाव बेगडे पासून ५ ते ६ कि.मी. अंतरावर कोल्हापुरी बंधारा आहे. चिमूर शहराला लागून नदी वाहत आहे. नदीचे पात्र साधारण असले तरी नदी पात्रात गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात आहे. या ठिकाणी बंधा-याच्या खालच्या व वरच्या भागात ५०० मिटर खोलीकरण करणे महत्वाचे आहे.	
४.	मासळ रोडवरील उमा नदीच्या पात्रात चिमूर नगरपरिषदचा घनकचरा नदी पात्रात	मासळ रोड वरील उमा नदिच्या पात्रात चिमूर नगरपरिषदेचा संपुर्ण घनकचरा नदीच्या पात्रात टाकत असून नदी मोठ्या प्रमाणात प्रदुषित होत आहे. नदीच्या पात्रात गवती साम्राज्य आहे. या पुलाच्या दोन्ही बाजुत १ ते २ कि.मी खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.	
५.	चिमूर शहरातील स्मशानभुमी जवळचा कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा ता. चिमुर	मासळ रोडपासून २ कि.मी. अंतरावर स्मशानभूमी जवळ कोल्हापुरी बंधारा आहे. यातील नदीचे पात्र संपुर्ण गवताने वेडलेले आहे. या ठिकाणी नदीच्या पात्रात शेती असलेले आढळून आले. या भागात रेती अल्प प्रमाणात आहे. बंधा-याच्या खालच्या व वरच्या भागात २ ते ३ कि.मी. खोलीकरण गरजेचे आहे.	

६.	उमा नदी पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा १ मौजा काग ता. चिमुर, जि. चंद्रपूर	चिमुर पासून ३ ते ५ कि. मी. अंतरावर काग गावातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा आहे. अगदी गावाला लागूनच नदी वाहत आहे. या गावातील पहिला बंधा-याची भिंत कोसळली असून बंधारा कमकुवत परिस्थितीत आहे .व बंधा-यात पाट्या टाकणे - काढणे याचा नियोजन नाही .तसेच गाव आणि नदीची पात्र एकसमान झाले आहे .गावातील पाण्याची टाकी उमा नदीच्या पात्रातच आहे .या पात्रात गाळ व गवती साम्राज्य असून खोलीकरण ४ कि.मी .अंतर करणे गरजेचे आहे .	
७.	उमा नदी पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा २ मौजा काग ता. चिमुर, जि. चंद्रपूर	चिमुर पासून ३ ते ५ कि. मी. अंतरावर काग गावातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा आहे. अगदी गावाला लागूनच नदी वाहत आहे. या गावातील दुसरा बंधा-याचे बांधकाम अर्धवट आहे .व बंधारा नदीपात्रात कोसळला आहे . नदीपात्रात ठिकठिकाणी गवती झाडे व गाळ साचलेली आहे.बंधा-याच्या खालच्या व वरच्या भागात गाळ व गवती साम्राज्य १ कि.मी. खोलीकरण गरजेचे आहे .	
८.	उमा नदी पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सरडपार ता. चिमुर, जि. चंद्रपूर	उमा नदी व भिसी नाल्याचा संगम सरडपार गावाजवळ झालेला आहे. या नदीच्या पात्रात मोठ्या प्रमाणात गवती साम्राज्य पसरले आहे. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते पण यावर पाण्याचे काहीही नियोजन नाही .या पात्रात रेती अल्प प्रमाणात असून खडसारखी रेतीचे स्वरुप आहे. बंधा-याच्या खालच्या व वरच्या दोन्ही बाजुस १ कि.मी. खोलीकरण करणे गरजेचे आहे .	

<table>
<tr>
<td>९.</td>
<td>उमा नदीची उपनदी म्हणजे गोदरी नदीवरील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा गोंदेडा ता . चिमूर, जि .चंद्रपूर</td>
<td>उमा नदीची उपनदी असलेली गोदरी नदीवर मौजा गोंदेडा गावाजवळ कोल्हापुरी बंधारा आहे. उमा नदी व गोदरी नदीच संगम हा वडसी गावाजवळ झालेला आहे.या गोंदरी नदीवर मोठ्या प्रमाणात गवती साम्राज्य व बंधा-यात मोठ मोठी झाडाची खोड व .कचरा अडकलेला आहे तसेच नदीचे पात्र लहान असल्यामुळे १ ते २ कि .मी खोलीकरण गरजेचे आहे.</td>
<td> </td>
</tr>
<tr>
<td>१०</td>
<td>उमा नदी पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा शिवणी ता. सिंदेवाही, जि. चंद्रपूर</td>
<td>सिंदेवाही तालुक्यातील उमा नदी पात्रात शिवणी गावाजवळ कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते .या बंधा-याची परिस्थिती बिकट आहे .या नदीच्या विविध गावांचे पाण्याच्या टाकीचे बांधकाम केले आहे . नदीचे पात्र मोठे असून नदितील कचरा व स्वच्छता करणे महत्वाचे आहे .</td>
<td>
</td>
</tr>
<tr>
<td>११.</td>
<td>उमा नदी पात्रातील कोल्हापुरी पध्दतीचा बंधारा मौजा सरडपार ता. सिंदेवाही, जि. चंद्रपूर</td>
<td>उमा नदी पात्रातील मौजा सरडपार गावाजवळ कोल्हापुरी पध्दतीच्या बंधा-याचे बांधकाम झालेले दिसून येते. या पात्रात गवती साम्राज्य दिसून येते. रेती मोठ्या प्रमाणात आढळून येते.गवती वनस्पती मोठ्या प्रमाणात असलयामुळे स्वच्छता करणे गरजेचे आहे.</td>
<td>
</td>
</tr>
<tr>
<td>१२.</td>
<td>मौजा पेटगाव ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर</td>
<td>वारसा जपाणारे मंदिर मौजा पेटगाव जवळील उमा नदीच्या काठावर आढळून येतो. यामध्ये भाविक भक्त जेवणासाठी येत असतात. बाहेरून आणलेले प्लॉस्टिक, उरलेले अन्न, पत्रावळ नदी पात्रात टाकतांना आढळून आले. यासाठी घनकचरा व्यवस्थापणासाठी जागा व बांधकाम गरजेचे आहे.</td>
<td> </td>
</tr>
</table>

१३.	मुल शहर ता. मुल जि. चंद्रपूर	मुल शहराच्या नदी पात्राच्या तिरावर ख्रिसमस धर्माचा चर्च आहे. व नदीत मोठ्या प्रमाणात गवती वनस्पती आढळून येतो. रेती मातीच्या स्वरुपात दिसून येतो. तसेच काही प्रमाणात रेती तस्करी होत असल्याचे दिसून आले. या नदी पात्रात स्वच्छता करणे गरजेचे आहे.	

नदी काठावरील रेतीची तस्करी होणारे गावे

उमा नदीकाठावर येत असलेल्या गावातून रेतीची होणारी मोठ्या प्रमाणात तस्करी गावे खालील प्रमाणे दिसून येतात.

अ.क्र.	गावाचे नाव	तालुका	जिल्हा
१	शेडेगाव	ता. चिमूर	चंद्रपुर
२	सोनेगाव बेगडे	ता. चिमूर	चंद्रपुर
३	चिमुर शहर	ता. चिमूर	चंद्रपुर
४	काग	ता. चिमूर	चंद्रपुर
५	सोनेगाव सिरस	ता. चिमूर	चंद्रपुर
६	कवडशी रोडी	ता. चिमूर	चंद्रपुर
७	नेरी	ता. चिमूर	चंद्रपुर
८	उसेगाव	ता. चिमूर	चंद्रपुर
९	मोखाळा	ता. चिमूर	चंद्रपुर
१०	हरणी	ता. चिमूर	चंद्रपुर
११	गोंदेडा	ता. चिमूर	चंद्रपुर
१२	केवाडा	ता. चिमूर	चंद्रपुर
१३	वाघेडा	ता. चिमूर	चंद्रपुर
१४	जामसाळा	सिंदेवाही	चंद्रपुर
१५	कळमगाव	सिंदेवाही	चंद्रपुर
१६	विरव्हा	सिंदेवाही	चंद्रपुर
१७	भादुर्णी	मुल	चंद्रपुर
१८	उश्राळा	मुल	चंद्रपुर
१९	चिचाळा	मुल	चंद्रपुर

1. गावातील सांडपाणी व कचरा:-

उमा नदी ही चिमूर शहराला लागून जात असून चिमुर नगरपरिषदचा संपुर्ण कचरा हा नदीत अतिक्रमण करुन नदीच्या पात्रात कचरा टाकला जात आहे. यामध्ये मोठ्या प्रमाणात डुक्करे वावरतांना दिसत आहे. या नदीच्या पात्रात मोठ्या प्रमाणात गाळ साचलेली आहे. खोलीकरणाची अत्यंत गरज असून नदीचे पात्र लहान आहे. त्यामुळे चिमूर शहराला पुराचा सामना करावा लागत आहे.साधारणत:२ कि.मी. अंतर खोलीकरण करणे आवश्यक आहे.

चिमूर तालुक्यातील उसेगाव गावाला लागून उमा नदी वाहत आहे. या नदीच्या पात्रात खडक असल्याचे दिसून येते आहे. तसेच या गावाला नदी लागून असल्यामुळे गावातील कचरा, सांडपाणी, व शौचालयाची सोय पण नदीत पात्रात असल्याचे जाणवले. त्यामुळे नदी प्रदुषित होत आहे. या नदीतूनच गावाला पिण्याच्या पाण्याची सोय आहे. नदीचे पात्र मोठे असले तरी गाव आणि नदीची पातळी सारखी असल्यामुळे गावाला पुराचा सामना करावा लागते. या उमा नदीत जवळपास ५०० मिटर गवती साम्राज्य आणि १ ते २ कि.मी. नदी पात्राच्या ३ फुटावर खडक आहे. नदीचे पात्र

मोठे असल्यामुळे दिवसेंदिवस स्मशानभूमी, भाजीपाला शेतीचे अतिक्रमण होत आहे. उसेगाव जवळील उमा नदीत गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात असल्यामुळे खोलीकरण करण्याचे गरजेचे आहे.

चिमूर नगरपरिषद येत असलेल्या शेडेगाव या गावाला ५०० कि.मी अंतरावर उमा नदी लागून आहे. नदी पात्रात मातीचे गाळ व गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात आहे. या नदीतून पांदन रत्याद्वारे आणी नदीची व गावाची पातळी सारखी असल्यामुळे रेतीची तस्करी खुप मोठ्या प्रमाणात झालेली आहे. १० वर्षाअगोदर नदीचे पात्र मोठे होते असे गावक-यांचे मत आहे असे सर्वे दरम्यान आढळून आले. दिवसेंदिवस नदीत अतिक्रमण होत आहे. गावाचे सांडपाणी नालीद्वारे नदीला सोडले असल्यामूळे नदी प्रदुषित होत आहे. तसेच गावाची स्मशानभूमी पण नदीत आहे.

शेडेगाव गावापासून १ ते २ कि.मी अंतरावर उमा नदीवर कोल्हापुरी बंधारा आहे. या बंधा-या जवळ नदीची रुंदी साधारणत: ५० फुट आहे. यामध्ये गवती साम्राज्य व बंधा-यात मोठे मोठे खोड, कचरा, अडकलेला आहे. या ठिकाणी बंधा-यात पाट्या टाकणे- काढण्याचे नियोजन नसल्यामुळे गावाला पुराचा सामना करावा लागतो. या शेडेगाव बंधा-याजवळ १ ते २ कि.मी खोलीकरण करण्याचे गरजेचे आहे.

चिमूर नगरपरिषद अंतर्गत उमा नदी काठावर वसलेले सोनेगाव बेगडे गाव आहे. या गावाला लागून नदीपात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम केले असल्याचे दिसून येते आहे. या सोनेगव बेगडे जवळ गवती साम्राज्य, बेशरम झाडे मोठ्या प्रमाणात आहे. तसेच गावाचे संपुर्ण सांडपाणी व गावातील कचरा नदीपात्रात टाकले जात आहे. व नदी मोठ्या प्रमाणात प्रदुषित होत आहे. नदीची रुंदी जवळपास ७० फुट आहे. व गाळ मोठ्या प्रमाणात साचलेली आहे त्यामुळे गावाला पुराचा सामना करावा लागत आहे.यामध्ये गाळ व खोलीकरण करणे महत्वाचे आहे.

उमा नदीच्या पात्रात चिमूर शहरालगत चिमूर नगर परिषदेने कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम केले आहे. या पात्रात वाहत आलेला घनकचरा अडकलेला दिसून येत आहे. तसेच नदीचे पात्र कमी रुंदीचे असले तरी गवती वनस्पती मोठ्या प्रमाणात आहे.बंधा-याच्या खालच्या भागात १ कि.मी. खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

शेतीचे अतिक्रमण:-

उमा नदीची यात्रा करत असताना प्रामुख्याने नदी पात्रात शेत जमिनीचे अतिक्रमण झाल्याचे आढळले. कारण काय तर ही नदी बारमाही वाहत नसल्याने ज्या वेळेस नदीपात्रात पाणी नसते त्या वेळेस शेतकरी आपला बांध नदीपात्रात सरकवतात आणि डायरेक्ट पीक नदीपात्रात घेतले जाते. त्यामुळे शेतकऱ्याचा वैयक्तिक फायदा होतो आहे.परंतु नदीची पाणी वाहन क्षमता व पाणी साठवण क्षमता कमी झाल्याचे दिसून आले.

उमा नदीतील प्रदुषण:-

या ठिकाणाहून गावातील सांडपाणी कोणतीही प्रक्रिया न करता उमा नदी पत्रात जाते आणि नदीतील स्वच्छ पाण्याला दूषित करते.

अ. क्र.	गावाचे नाव	साणडपाणी व घणकचरा
1	सातनाला (चिमूर शहर)	चिमूर शहरातील सांडपाणी व घनकचरा सातनाला द्वारे उमा नदीला प्रदुषित होत आहे.
2	शेडेगाव ता. चिमूर ता. चंद्रपूर	शेडेगाव गावातील येथिल संपुर्ण सांडपाणी उमा नदीला मिळत आहे.
3	सोनेगाव बेगडे ता.चिमूर जि. चंद्रपूर	सोनेगाव बेगडे येथिल गावातील केरकचरा उमा नदिच्या पात्रात टाकले जात आहे.
4	काग ता.चिमूर , जि. चंद्रपूर	काग गावाला नदी लागून असल्यामुळे गावातील सांडपाणी व कचरा नदीपात्रात टाकला जातो.
5	उसेगाव ता.चिमूर जि. चंद्रपूर	उसेगाव येथिल सांडपाणी व कचरा नदीपात्रात टाकले जात आहे.
6	वडसी ता. चिमूर, जि. चंद्रपूर	उमा नदी व गोदरी नदीचा संगम हा वडसी गावाजवळ झालेला आहे. या गावाची अत्यसंस्कार विधी ही नदी पात्रातच करतात.

7	शिवणी ता. सिंदेवाही, जि. चंद्रपूर	उमा नदीच्या मुखापासून सिंदेवाही तालुक्यातील शिवणी हे गाव पहिले असून गावाचे संपुर्ण सांडपाणी हे नालीद्वारे उमा नदीला मिळत आहे.
8	गडबोरी ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर	उमा नदी व गडबोरी गावाचे अंतर 1 ते 2 कि.मी असले तरी गावाची अत्यसंस्कार विधी हे नदी पात्रातच केले जाते.
9	जामसाळा ता. सिंदेवाही, जि. चंद्रपूर	उमा नदी ही जामसाळा गावापासून वाहणारी नदी आहे. गावातील काही प्रमाणात सांडपाणी नालीद्वारे नदीला सोडले जाते.
10	कळमगाव गन्ना ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर	उमा नदी व बोकडदोह नदीचा संगम हा कळमगाव गावाजवळ झालेला आहे. या नदी पात्रात गावचे अत्यसंस्कार विधी केले जाते.
11	पेटगाव ता. सिंदेवाही जि. चंद्रपूर	उमा नदी ही पेटगाव गावापासून 1 ते 2 कि.मी. अंतरावर असले तरी नदीच्या काठावर देवस्थान असल्यामुळे भाविक भक्त जेवणासाठी या ठिकाणी येत असतात. व पत्रावळ, उरलेले अन्न नदी पात्रात टाकत असतात. तसेच राजोली गावची स्मशानभूमी उमा नदीच्या काठावर आहे.
12	भादुर्णी ता. मुल, जि. चंद्रपूर	भादुर्णी येथिल उमा नदी ही गावाच्या 1 कि. मी. अंतरावर आहे. गावतील अत्यसंस्कार विधी ही नदीच्या पात्रातच केले जाते.
13	मुल शहर, जि. चंद्रपूर	मुल शहरातील सांडपाणी विविध मार्गाने उमा नदीत सोडले जात आहे. या नदी काठावर ख्रिसमस धर्माचा चर्च आहे. नदी पात्रात गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात आहे.

नदी खोर्यातील जैवविविधता:-

उमा नदी ही वैनगंगा नदीची उपनदी असून चंद्रपूर जिल्ह्यातील चिमूर, सिंदेवाही, मुल व पोंभुर्णा तालुक्यामधून वाहत जाऊन पुढे वैनगंगा नदीला मिळते. या नदीच्या पात्रात आणी दोन्ही बाजुच्या काठांवर पाण्याच्या उपलबद्धतेनुसार व जैवविविधतेमध्ये विविधता दिसून येते.

हि जैवविविधता कुळांनुसार विभागली जाते -

1) मासे:- यामध्ये काटला, रोहू, अश्या प्रजाती आढळून येतात.

2) उभयचर:- १० प्रजातींचे उभयचर म्हणजे बेडूक प्रजाती येथे आढळून येतात.

3) सरपटणारेप्राणी:- यामध्ये सर्प प्रजाती जसे नाग,धामण, कासव आढळून येतात.

4) पक्षी:- उमा नदीखोर्यातील स्थानिक आणि स्थलांतरीत अश्या विविध पक्ष्यांच्या प्रजाती आढळून येतात. यामध्ये कावळा, चिमणी, बुलबुल, मोर. पोपट यांसारख्या सामान्य पक्षी प्रजातींन सोबत तुतवार, हिरवीतुतारी, धाविक, वनघुबड, अशा दुर्मिळ आणि काही स्थलांतरित पक्षी प्रजाती आढळून येतात.

5) सस्तनप्राणी:- सस्तन प्राण्यांच्या एकूण 23 प्रजाती आढळून येतात. यामध्ये दुर्मिळ असलेल्या भारतीय लांडगा, खोकड, खवल्या मांजर, 5 पाट्यांचीखार, मांज्याट यांसारख्या वन्य प्राण्यासोबत शेळ्या, मेंढ्या, म्हशी, गायी, यांच्या काही प्रजाती आढळून येतात.कीटक, भुंगे, फुलपाखरे, मुंग्या, पतंग, माश्या, मधमाशी, यांसारख्या कीटकांच्या आणि कोळी, विंचू, खेकडे, गोचीडयांसारख्या जीवांच्या कित्तेक प्रजाती आढळून येतत.

नदी यात्रे दरम्यान जोडलेली संस्था व व्यक्तीचे नावे :-

(जे आपल्या नदीला अमृतवाहीनी व निर्मल करण्यासाठी आपल्या सोबत जोडुन काम करतील)

अ. क्र.	व्यक्तीचे / संस्थेचे नाव	गावाचे नाव	मोबाइल नंबर
1	प्रभु फॉऊंडेशन, चंद्रपूर	चंद्रपूर	8010251991
2	राहुल आनंदराव गुळघाणे	चंद्रपुर	7038700652
3	अजय शामराव काकडे	चिमूर	9404118182
4	अंकुश साईनाथ बावणे	भादुर्णी	9075365425
5	सागर चौधरी	जामसाळा	9673790274
6	अतुल रामदास बावणे	भादुर्णी	9359949916
7	लिलाधर शेंडे	भादुर्णी	9657831536
8	लतिश दिलीप बोरुले	भादुर्णी	9834452252
9	प्रफुल दिलीप मडावी	भादुर्णी	8552860761
10	आशिष सुधाकर मेश्राम	उश्राळा	8975310264
11	भास्कर चौधरी	जामसाळा	9823212661
12	हेमराज बुरांडे	जामखुर्द	
13	श्रीकांत मारबोनवार	शेडेगाव	8208453417
14	भुपेंद्र मेश्राम	चंद्रपूर	
15	क्रिष्णा घोंगडे	जामखुर्द	8459488624
16	अमोल लिंगे	पिटीचुआ	9834864077

17	वामन खोब्रागडे	विरव्हा	
18	जानकीराम वाघमारे	मोहाळी	
19.	अंकित नन्नावरे	सोनेगावबेगडे	9309942460
20.	प्रदिप देवाजी घोंगडे	काग	8390308635
21.	नानाजी अर्जुन मेश्राम	काग	9764937462
22.	हरिचंद्र शामराव धोंगडे	काग	8767273980
23.	संजय जिवतोडे	शेडेगाव	9049340666
24.	मारोती नन्नावरे	सोनेगाव बेगडे	9834722399
25.	संभाजी मेश्राम	सोनेगाव बेगडे	8378079743
26.	सुखदेव तिजारे	सोनेगाव सिरस	
27.	मारोती सातपुडे	सोनेगाव सिरस	9552386759
28.	राजु उताणे	सोनेगाव सिरस	
29.	अनिकेत सावसागडे	सरडपार	9309152417
30.	गणेश वाकडे	सरडपार	9823840797
31	सदानंद धारणे	सरडपार	7350752928

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांशी संवाद साधताना मिळालेली माहिती,निरीक्षणे सूचना

गावाचे नाव :- चिमूर शहर

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२.नदी पात्रातील कोल्हापुरी बंधा-यात मोठ-मोठी खोड व कचरा अडकलेला आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
२.उमा नदी पात्रात गवत तसेच काटेरी झुडपे उगवलेले आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. गावातील सांडपाणी व घनकचरा नदीत टाकले जात आहे.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.
४.गावात नदीचा पूर येणे.	नदीचे पात्र खोलीकरण करणे आवश्यक आहे.

५. नदीच्या किनारी गावाची स्मशानभुमी	ग्रामपंचायत बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा ग्रामपंचायतने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अत्यसंस्कार करावे.
६. मोठ्या प्रमाणात रेतीची तस्करी	रेतीच्या तस्करीवर आळा घालणे.
७. नदी पात्राची रुंदी कमी प्रमाणात आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.
८. मोठ्या प्रमाणात गाळ साचलेली आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२.नदी पात्रातील कोल्हापुरी बंधा-यात मोठ-मोठी खोड व कचरा अडकलेला आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
२.उमा नदी पात्रात गवत तसेच काटेरी झुडपे उगवलेले आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. गावातील सांडपाणीव घनकचरा नदीत टाकले जात आहे.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.

४.गावात नदीचा पूर येणे.	
५. नदीच्या किनारी गावाची स्मशानभुमी	नगरपरिषदेने बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा नगरपरिषदेने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अंत्यसंस्कार करावे.
६.मोठ्या प्रमाणात रेतीची तस्करी	रेतीच्या तस्करीवर आळा घालणे.
७. नदी पात्राची रुंदी कमी प्रमाणात आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.
८. मोठ्या प्रमाणात गाळ साचलेली आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

गावाचे नाव:-सोनेगाव बेगडे ता.चिमूर

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२.उमा नदी पात्रात गवती साम्राज्य आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. गावातील सांडपाणीव घनकचरा गावात टाकले जात आहे.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.
४.गावात नदीचा पूर येणे.	
५.नदीच्या पात्राची रुंदी कमी प्रमाणात आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.
६. मोठ्या प्रमाणात गाळ साचलेली आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

गावाचे नाव:- काग ता.चिमूर

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१.उमा नदीच्या पात्रात काग येथिल २ कोल्हापुरी बंधायाचे बांधकाम झालेले दिसून येते. परंतू एक बंधारा फुटलेला व दुसरा बंधा-याचे अपुर्ण काम झाले आहे.	दुरुस्तीकरणे अत्यंत गरजेचे आहे.
२.गावातील सांडपाणी व घनकचरा उमा नदीत टाकला जात आहे.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.
३. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
४.काही प्रमाणात नदीच्या पात्रात अतिक्रमण झाल्याचे दिसून येते.	अतिक्रमण हटविणे.
५.गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात आढळून येते.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
६.नदी पात्रात गाळ साचलेली आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

गावाचे नाव :- सरडपार ता. चिमूर

ात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२. उमा नदी पत्रात असणाऱ्या कोल्हापुरी बंधायात गवत तसेच काटेरी झुडपे उगवलेले आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. गवती साम्राज्य मोठ्या प्रमाणात आहे.	खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.

गावाचे नाव :- उसेगाव ता. चिमुर

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१.नदीपात्रात गवती साम्राज् मोठ्या प्रमाणात आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
२.गावातील सांडपाणी व घनकचरा नदीत सोडले जाते.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.
३. गावाची अत्यसंस्कार विधी ही नदी पात्रात केली जाते.	ग्रामपंचायत बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा ग्रामपंचायतने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अत्यसंस्कार करावे.
४.नदीत अतिक्रमण झालेले दिसून येते.	अतिक्रमण हटविणे.
५.गावातील लोक शौचास नदीपात्रात जाताना आढळून आले.	ग्रामपंचायातने बंदी घालणे.
६.नदीपात्रत खडक असल्याचे दिसून आले.	

गावाचे नाव :- वडसी ता. चिमूर

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. वडसी गावातील अत्यसंस्कार विधी ही नदीपात्रात केले जाते.	ग्रामपंचायत बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा ग्रामपंचायतने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अत्यसंस्कार करावे.

Latitude: 20.400792
Longitude: 79.458512
Altitude: 214.6±15 m
Accuracy: 4.2 m
GPSTime: 25-12-2023 11:15
Note: वडसी जवळ संगम नदी ता.चिमूर
Powered by NoteCam

गावाचे नाव :- गोंदेडा

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२. उमा नदी पत्रात असणाऱ्या कोल्हापुरी बंधायात मोठमोठी खोडे व कचरा अडकलेला आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. बंधा-याजवळ ५०० मिटर गवती साम्राज्य आहे.	बंधा-याच्या खालच्या व वरच्या भागात ५०० मिटर खोलीकरण व स्वच्छता करणे.

गावाचे नाव :- शिवणी ता. सिंदेवाही

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम झाल्याचे दिसून येते परंतु बंधा-याचे देखभाल दुरुस्तीचे नियोजन नाही.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२. बंधा-यात केरकचरा अडकलेला आहे.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. गावातील सांडपाणी नालीद्वारे उमा नदीत सोडले जाते.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.

नदी संवादयात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

गावाचे नाव :- गडबोरी ता. सिंदेवाही

समस्या	उपाययोजना
१. गावातील अत्यसंस्कार विधी नदी पात्रात केले जात आहे.	ग्रामपंचायत बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा ग्रामपंचायतने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अत्यसंस्कार करावे.
२. नदीतील रेती मोठ्या प्रमाणात तस्करी केली जाते.	गावात दक्षता समिती बनवून रेती तस्करीवर आळा घालणे.
३. नदी पात्रा मध्ये मोठ्या प्रमाणात गाळ व गवती वनस्पती आढळुन येत आहे त्यामुळे नदीचे पाणी मुरवण्याची क्षमता कमी झालेली आहे.	नदीचे खोलीकरण करणे गरजेचे आहे.
४. गावातील पिण्याच्या पाण्याची विहिर नदी पात्रा मध्ये आहे. पण ती फक्त ६-७ महिणे पिण्यासाठी पाणी पुरवठा करते. (मार्च ते जुन) महिण्यामध्ये पाणी पुरवठा होत नही कारण नदीला पाणीच नसते.	नदीच्या पात्रातील पाणी उपसा करण्यासाठी अटी व शर्ती तयार करणे. नदी पात्रातील हात बोर बंद होणे गरजेचे आहे.

५. नदी पात्रामध्ये हात बोअरवेल व नदी पात्राच्या जवळील शेतशिवारामध्ये बोअरवेल मारलेल्या दिसुन येत आहे. त्यामुळे भुजल पातळी खाली घेलेली दिसुन येत आहे.	सिंचना करीता दुबार (धान) पिकांसाठी पाण्याचा मोठ्या प्रामाणात उपसा होतो त्यावर आळा घालने.

गावाचे नाव :-

...या आणि उपाययोजना

सिदवाही

समस्या	उपाययोजना
१. गावातील सांडपाणी नालीद्वारे उमा नदीत सोडले जाते.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.
२. तसेच नदीतील मोठ्या प्रमाणात रेती तस्करी केली जाते.	गावात दक्षता समिती बनवून रेती तस्करीवर आळा घालणे.

Latitude: 20.264922
Longitude: 79.604358
Elevation: 171.18±100 m
Accuracy: 5.0 m
Time: 25-12-2023 15:58
Note: jamsala Nadi
Powered by NoteCam

Latitude: 20.264876
Longitude: 79.604383
Elevation: 171.08±100 m
Accuracy: 10.6 m
Time: 25-12-2023 15:59
Note: jamsala Nadi
Powered by NoteCam

Latitude: 20.264933
Longitude: 79.604493
Elevation: 170.98±100 m
Accuracy: 5.9 m
Time: 25-12-2023 16:02
Note: jamsala Nadi
Powered by NoteCam

गावाचे नाव :- कळमगाव गन्ना ता. सिंदेवाही

नदी यात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१.उमा नदी व बोकडदोह नदीच संगम कळमगाव गावाजवळ झालेला असून नदी पात्रात गाळ साचलेली आहे.	नदी पात्रात स्वच्छता करणे गरजेचे आहे.
२.नदी पात्रामध्ये गाळ महणजे एक प्रकारे पाकन परत तयार झालेली आहे. त्यामुळे जमिनी मध्ये पाणी मुरवण्याची क्षमता कमी झाली आहे आढळून येते.	नदीपात्रात स्वच्छता करणे गरजेचे आहे.
३. गावातील अत्यसंस्कार विधी ही नदी पात्रात केले जाते.	ग्रामपंचायत बांधलेल्या स्मशानभूमीत किंवा ग्रामपंचायतने उपलब्ध करुन दिलेल्या जागेवर अत्यसंस्कार करावे.

गावाचे नाव :- विरव्हा ता. सिंदेवाही

नदी यात्रे दरम्यान लोकांनी सुचवलेल्या व सर्व्हेक्षणात आढळलेल्या नदी पात्रातील समस्या आणि उपाययोजना

समस्या	उपाययोजना
१. विरव्हा येथे मोठ्या प्रमाणात रेती तस्करी होत आहे.	गावात दक्षता समिती तयार करुन रेती तस्करीवर आळा घालणे.
२. नदी पात्रात गाळ साचलेली आढळून येते.	नदीचे खोलीकरण करणे.

नदी या ... **ा**

गावाचे नाव :- पेटगाव ता. सिंदेवाही

समस्या	उपाययोजना
१. उमा नदीच्या पात्रात कोल्हापुरी बंधा-याचे बांधकाम सुरु आहे.	१. बंधा-याच्या दोन्ही बाजुस ५०० मिटर वर व ५०० मिटर खाली खोलीकरण करणे गरजेचे आहे. २. तसेच बंधा-याच्या व्यवस्थापणासाठी महाराष्ट्र सिंचन पध्दतीचे शेतक-यांकडून व्यवस्थापन अधिनियम २००५ व कायदा २००६ नुसार पाणी वापर संस्था स्थापन करुन बंधारा हस्तांतरण करणे गरजेचे आहे.
२.नदीत गाळ साचलेली आहे.	नदी पात्राची खोलीकरण व स्वच्छता करणे गरजेचे आहे.
३. नदीकाठावर वारसा जपणारे मंदिर असुन या ठिकाणी भाविकभक्त प्लॉस्टीक, पत्रावळ, उरलेले अन्न नदी पात्रात टाकतांना आढळून आले.	देवस्थान कमेटीने यावर आळा घालावे.

तील पाण्याच्या समस्या आणि उपाययोजना..

गावाचे नाव :- मुल ता. मुल

समस्या	उपाययोजना
१.नदी पात्रात गवती वनस्पती मोठ्या प्रमानात आढळून येते.	५०० मिटर खोलीकरण करणे आवश्यक आहे.
२. नदीत गाळ साचलेली दिसून येते.	नदी पात्राची स्वछता करणे गरजेचे आहे.
३. मरेगाव येथील MIDC चे पाणी नाल्याद्वारे उमा नदीत टाकले जातांना आढळून आले.	नदीला प्रदुषण मुक्त करण्यासाठी नदीकाठावर असलेल्या गावान्मध्ये जे सांडपाणी नदीमध्ये जाते अशा ठिकाणी एसटीपी प्लांट बसविणे आवश्यक आहे.